

■ Hver dag dør ét menneske i trafikken, og 10 kommer alvorligt til skade. Ofte ender de som lakoniske meddelelser i avisernes spalter for kort nyt. Men bag hver kliniske formidling af en ulykkes fakta gemmer sig en større historie. Om familiers bekymring og uvished. Men også om de mennesker, der gør alt for at afværge tragedien. Dette er den historie. Historien om 24-årige Helle Marlene Pedersen og kampen for livet. Hun kørte galt torsdag den 25. august 2005.

CPR-nummer 170681

– historien om en ulykke

Af JENS GRUND, CHR. THYE-PETERSEN og TORBEN STROYER (foto)
jens.grund@jp.dk | christian.thye@jp.dk | torben.stroyer@jp.dk

Kapitel 2: ULYKKEN

Tidligere artikler i serien: TRÆET (24. december).

Historien bag historien

■ En skriftlig kontrakt med Rigshospitalet gav i august 2005 Morgenavisen Jyllands-Posten adgang til at opholde sig på Rigshospitalet og til at overvære operationer for at skrive om sundhedspersonalets forsøg på at redde et alvorligt kvæstet trafikoffet. Historien bygger på egne iagttagelser, øjenvidneskildringer, journalindsigt og faglige samtaler med læger, sygeplejersker, brandfolk og andre involverede. Historien er efterfølgende godkendt af de involverede.

R E S U M E: Den 24-årige rengøringsassistent Helle Marlene Pedersen fra Holbæk og hendes kollega, 42-årige Ib Christensen, har kørt rundt og gjort rent siden klokken tre om natten, torsdag den 25. august i år. Midt på formiddagen kommer den hvide varevogn for langt ud i rabatten på Holbækvej tæt ved Grevinge og ryger over i modsatte side af vejen. Ib Christensen når end ikke at røre bremsen. Han prøver at styre uden om lindetræet ...

FORTSAT FRA FORSIDEN

JOHNNY HELLFRITZSCH står inde på lageret hos NKT ved Asnæs og pakker varer. Den 42-årige familiefar har arbejdet siden syv morgen, da han kl. 10.41 får en alarmmelding på sin vagttelefon: »Trafikuheld med fastklemte. Holbækvej 36.« Efter 18 år blandt de andre deltidsbrandmænd i Dragsholm Brandvæsen genkender Johnny straks adressen. Det er ikke første gang, at en bil tårner mod det træ. Han reagerer med det samme, det er jo derfor, han er brandmand: For at hjælpe. Johnny løber ud til indsatsledervognen på parkeringspladsen, en sekscylindret VW Sharan, og da han sidder i bilen, får han en status fra alarmcentralen: En fastklemt og en lettere til skade. Han gasser op, har seks-syv kilometer til ulykkesstedet, kan være fremme om fem minutter.

Den 25. august 2005 tegner til at blive en stille dag for narkosesygeplejerske Dorthe Nielsen, da hun kl. 5.30 står i familiens gamle rødstensvilla i Slagelse. Hun går i bad, smører madpakker og spiser mysl sammen med den ene af parrets to døtre på 9 og 14 år. Det første Dorthe gør, da hun kører hjemmefra klokken 6.30 i sin sorte Opel Vectra, er som altid at tænde radioen for at høre, om der er sket ulykker i lokalområdet. En slags automatreaktion for den 43-årige kvinde, ligesom det at køre forsigtigt. Hun ved, hvor galt det kan gå. Hun har set det i sit job på akutsygeplejerske-bilen i Odsherred, der har base på Nykøbing Sjælland Sygehus og er bemandet med Dorthe og en falkredder. I øvrigt er hendes mand politibetjent. Hun bliver kaldt ud til en 10. klasse, hvor en pige har fået et astmaanfald. Det er udramatisk, og Dorthe er hurtigt tilbage på sygehuset, hvor hun tjekker medicin og væske til akutbilen, da der kl. 10.50 indløber et nyt kald: »Ulykke, en person fastklemmt.« Den lille, lyshårede kvinde river den gule vest med skiltet »Sygeplejerske« ned fra knagen og springer ind i den rødhvide akutbil. Mens falkredderen sparker bilen ud på de små veje, er Dorthe stille. Hun ruster sig.

Dorthe Nielsen er ikke uberørt af sit arbejde: Når hun hører om en kollega, der kommer ud til en tre-årig pige uden at kunne gøre noget, er Dorthe lettet over, at det ikke skete på hendes vagt. Børnene er det værste. Hver gang hun tager på arbejde, tænker hun på sine erfaringer – også på de gange det ikke lykkedes. Hvad kunne du have gjort anderledes, spørger hun sig selv. Og når oplevelserne med menneskene, der er kommet alvorligt til skade, bliver for vold-

Foto: PETER ANDERSEN

somme, taler Dorthe med sine kolleger eller sin afdelingssygeplejerske. Det er nødvendigt; efter en af de hårde dage er hun så træt, som man kan forestille sig det. I dag kan blive en hård dag. På en lille skærm ved instrumentbrættet står der »ukontaktbar«. »Er patienten død, skal hun måske til Rigshospitalet. Vi har ikke neurokirurger til at tage sig af hovedtraumer på vores hospital,« tænker Dorthe.

JOHNNY HELLFRITZSCH er nået frem til den hvide varevogn. Som sædvanligt tager han først brandtræk, støvler og hjelm på i det øjeblik, han er ude på ulykkesstedet. Han sparer tid hjemmefra på den måde og har samtidig et par minutter til at danne sig et overblik. Han ser, at en mand allerede hjælper til. Han ser også, at varevognen nærmest er vokset sammen med træet. Normalt plejer en bil ellers at springe tilbage efter et sammenstød. Johnny går hurtigt hen til passagersiden, hvor Helle hænger slæbt med hovedet og overkroppen halvt ude af døråbningen. Han vurderer situationen: Helle har knaldet hovedet ind i forruden og er kastet tilbage i sædet. Motoren er presset ind under bilen, og Helle sidder i spænd mellem bagbeklædningen, sædet og fronten, der er skubbet op imod hende. Helles ben presses voldsomt op mod hendes underkrop.

Den chokerede chauffør, Ib Christensen, fortæller, at det hele gik så stærkt. Pludselig kom bilen ud i rabatten, og da han ville rykke bilen op igen, røg han direkte over i den modsatte kørebane. »Så kan jeg ikke huske mere.« Johnny er nødt til at holde øje

med chaufføren og beder ham om at stille sig hen i et træskur ved den hvide gård – en lille bod, som tilbyder forbi passerende løg, kartofler, rødbeder, rabarber, gulerødder og squash. Den slidte, matblå pengekasse er til selvbetjening. Ib ringer til sin kone fra mobiltelefonen og siger: »Der er sket en hel bunke.« Johnny forsøger forgæves at komme i kontakt med Helle.

»Du må stå og holde hende, indtil sprøjten når frem,« tænker han. »Det her klarer hun simpelthen ikke. Hvad skal vi gøre, når de andre brandfolk kommer? Alle de steder på bilen, hvor vi kan sætte vores grej fast, er splittet ad. Alt er ødelagt. Det går galt det her.«

Forstærkningerne når frem, en brandsprøjt, en redningsvogn og en tankvogn. Umiddelbart efter kommer ambulancer. »Jeg skal bruge førstehjælpen herovre til at støtte,« siger Johnny til holdlederen på brandsprøjten. Helle grynter lidt. Johnny forsøger at holde hendes hoved i samme stilling. Det er, som om det giver hende lidt mere ilt. Brandfolkene finder deres avancerede frigørelsesværktøj frem, men det er nyttesløst. De er 10 mand, 10 mand, og de kan ikke få hende fri. Johnny er bekymret. De er nødt til at improvisere, for alt, hvad de har lært, er intet værd i denne situation.

KLOKKEN 11.00 har akutbilen tilbagelagt de 20 kilometer til ulykkesstedet. Dorthe Nielsen ser bagenden af en hvid varebil, der har vædret et træ. En af de mange brandfolk råber: »Dorthe, det er herovre.« Hun springer gennem buskadset med edderkopperne for at komme om til døren over i chaufførsiden. Hun bemærker, at førersædet er

intakt. Dorthe kan ikke komme ind i kabinen, for en brandmand ligger på knæ ved førersædet for at hjælpe det unge trafikoffet.

»Må jeg komme ind?« spørger Dorthe. Brandmanden bækker ud. Der er glasskår overalt, på sædet og i vindueskarmen. Helle ruller med hovedet, hun har åbne øjne, men er umulig at få kontakt med. Dorthe kravler ind over førersædet for at holde Helles hoved og beskytte nakken, som kan være brækket og derfor lamme hele hendes krop.

Dorthe Nielsen går systematisk frem efter sin ABC; tjekker luftveje, vejtrækning og blodcirkulation. Hun ved, hvad hun skal. Kvindens pupiller er halvt dilaterede – halvstore – et muligt tegn på en blødning i hjernen, og højre ben er klemt fast helt oppe fra lårbenet.

»Bare hun ikke holder op med at trække vejret, bare hun ikke holder op med at trække vejret,« tænker Dorthe. Hun lægger mærke til, at der er rengøringsartikler omme bag i bilen og et gitter hele vejen op bag sædet. Dorthe beder om at få ilt. Hun holder stadig kvindens hoved, da hun forsøger at sætte iltmasken fast. Instinktivt slår Helle ud efter Dorthe for at få masken af, siger ikke ét ord tydeligt, men udstøder klagen-de lyde, da de forsøger at rykke i benet. Dorthe tager Helle i hånden og siger: »Du er kommet til skade, og vi kommer alle sammen for at hjælpe dig.«

Dorthe kan tydeligt se, at Helle har slået sig så meget, at det ikke nytter at forsøge at tale til hende. Hun har tomme øjne. Dorthe ved, at det virkelig kritiske tidspunkt er, når kvinden først kommer fri af trykket fra bilen. Det kan have fungeret som et kompres på en stor blødning. Derfor risikerer hun at

forbløde på meget kort tid. At bløde ned, kalder fagfolk det. Dorthe beder sin chauffør om at gøre væske klar. 1000 milliliter saltvand og endnu en væske, der fylder og er med til at give et stabilt blodtryk.

Blodtrykket er for lavt, men Helle er bleg, varm og tør – det er et godt tegn. Dorthe skal med en nål og et plasticrør – en venflon – have lagt en adgang til Helles blodårer, ifald Helle forbløder og årener forsvinder, så det bliver umuligt at finde en åre at stikke i. Første gang river Helle plasticrøret ud, men omsider får Dorthe lagt to adgange til Helles åre.

Dorthe aner ikke, om såret på benet er åbent, hun kan kun se nogle cowboybukser og en masse metal. Hun tænker på, om Helle har bækkenbrud, store mængder blod kan hurtigt forsvinde den vej. Men det, der bekymrer Dorthe mest, er, at Helle er klemt fast. Hun skal ud af den bil.

»Hvad gør jeg, hvis hun holder op med at trække vejret?« tænker Dorthe. »Det er umuligt at få ilt ned i hende, når hun sidder sådan. Jeg kan ikke engang dreje hende lidt og lægge røret.«

Dorthe Nielsen er bekymret, men ikke desperat. Hun kan ikke forstå, at redningsfolkene ikke kan få Helle ud. Det nytter ikke at skåne nogen, det er bare om at få klippet hende fri. Dorthe ved, at hun som akutsygeplejerske arbejder på lånt tid. Pludselig kan Helle forbløde og dø. »Hun skal altså ud NU!« kommanderer Dorthe.

Omsider er Helles ben så meget fri af metalstumperne, at hun kan trækkes ud. Hun har siddet fastklemt i mindst 45 minutter. Brandfolkene fjerner gitteret bag sædet og lægger det ned, så de kan få en hård bære – et spineboard – ind under Helle. De vil trække hende baglæns ud gennem varevognen. Dorthe tør

ikke give Helle noget smertestillende, hun er bange for, at Helle så holder op med at trække vejret.

»I må ikke rive droppet ud. Det skal med hele vejen gennem vørebi-len,« siger Dorthe til brandfolkene. Hun er mere end lettet over at få patienten ud.

Dorthe ser et hul i Helles cowboybukser, men lader dem sidde på for at holde sammen på et eventuelt lårbrænd. Sygeplejersken prøver at lægge en halskrave som beskyttelse, men Helles kraftige nakke gør det umuligt.

»Det bruger vi ikke mere tid på. Nu intuberer jeg patienten,« siger Dorthe inde i ambulancen.

Hun lægger et plasticrør ned i lufttrøret for at skabe fri passage for vejtrækningen. Dorthe giver Helle medicin, der stopper vejtrækningen. Det er for stor en belastning for Helle at trække vejret selv, og Dorthe gør det for hende med en sort iltpose. Den opgave overlader hun ikke til nogen anden. Helle får al den ilt, som posen kan give – 100 procent.

Dorthe Nielsen ringer samtidig til en lokal narkoselæge og giver en lakonisk besked: »Vi er på vej til Rigshospitalet.«

FORTSÆTTES I MORGEN